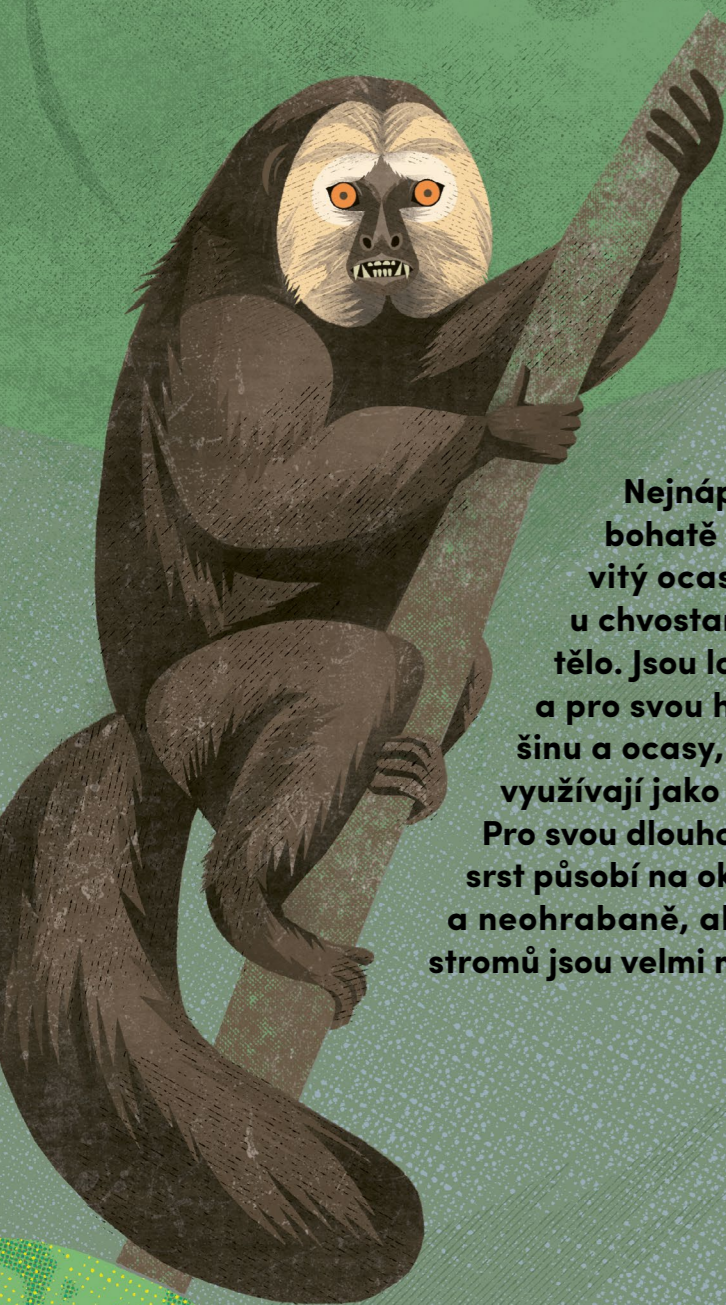

Létající prachovky

Nejnápadnější je jejich bohatě osrstěný válcovitý ocas, který bývá u chvostanů delší než tělo. Jsou loveni na maso a pro svou hustou kožšinu a ocasy, které pak lidé využívají jako prachovky. Pro svou dlouhou a hrubou srst působí na oko zavalitě a neohrabaně, ale v korunách stromů jsou velmi mrštní a čilí.

CHVOSTAN BĚLOLÍCÍ

Je velmi obratný a jeho skoky jsou dlouhé i deset metrů. Běhá po silných větvích po čtyřech nebo balancuje na zadních končetinách. Chvostan bělolící lapá ptáky a vybírá spící netopýry z dutin stromů. Při žraní se zavěšuje na větev jen za zadní končetiny tak, aby měl přední volně ke krmění. Přespává v husté spleti lián nebo si staví z větví primitivní hnízda. Všeobecně jsou to plachá a opatrná zvířata. Je to opice monogamní, která žije v trvalých párech a v malých rodinných skupinách společně se svými nedospělými mláďaty. V péči o nové potomstvo pomáhají starší, dosud nedospělá mláďata.

„chrrr“

„Říkají mi Satanáš!“

CHVOSTAN ČERNÝ

Nazývá se také chvostan satanáš. Tito chvostani pijí tak, že si nabírají vodu do rukou, což jim vyneslo i latiské jméno *Chiro-potes* („ruční pití“). Chvostani černí spolu komunikují především zvukovými projevy. Slabé zapískání například signalizuje ostatním opicím nález potravy, pronikavé pištění zase slouží jako kontaktní signál nebo bývá projevem rozrušení. Mimo to využívají chvostani ke komunikaci také řeč těla, například škubání ocasu. V případě ohrožení se chvostani tisknou blízko k sobě. Živí se nezralými plody, což je velmi výhodné. K potravě se totiž dostanou dříve než ostatní druhy opic a také mladé plody mnohdy obsahují méně toxických látek než ty uzralé. Chvostani černí konzumují také členovce, jako jsou pavouci či hmyz. Zajímavé je, že tento druh někdy pojídá kusy zeminy, čímž si patrně doplňuje minerální látky. Zemina také pomáhá zlikvidovat jedy z potravy.

UAKARI ŠARLATOLÍCÍ

Nejnápadnějším znakem této opice je lysý obličej s růžovou až sytě rudou barvou. Samice si samce vybírají podle odstínu pleti, protože čím tmavší je obličej, tím zdravější je jedinec. Jako jediná opice v Jižní Americe má krátký ocas, který dorůstá sotva 15 cm. Uakari tráví většinu času na zemi, ale občas na něj můžete narazit i na stromech, kde hledá potravu. Ta je tvořena hlavně semeny, květy, ovocem, hmyzem a malými obratlovci. V noci bývají uakari schovaní vysoko ve větvích stromů, protože ty jim poskytují mnohem větší bezpečí. Žijí v menších skupinách, které se někdy spojí až na sto jedinců. Tyto skupiny můžeme vidět společně s jinými primáty, např. kotuly.

„Umím kličkovat mezi stromy“

„Uáá, harpuje, to jsou pařáty, mizím!“

Makačí tradice

Makakové jsou velmi přizpůsobiví. Žijí v tropických pralesích, v lesích, na pláních i v zasněžených horách či na městských smetištích. Umějí se vyjadřovat velkou paletou zvuků čítající přes pětatřicet různých tónů, hrou mimických svalů a řadou gest a postojů. To jim slouží nejen k dorozumívání, ale také k dodržování přísné hierarchie, která je vlastní většině opičích společenstev. Tyto opice tvoří složitou společnost s mnoha pravidly. Jejich komunita se dělí na vládnoucí, střední a nižší třídu. Výše postavení se nasytí první a mají více potomků. Postavení dědí makačí mládě po matce. Samci se mezi tlupami přesouvají a vždy začínají na konci žebříčku. Mají možnost zapůsobit a vypracovat se od píky.

MAKAK ČERVENOLÍCÍ

Přezdívá se mu sněžná opice. Je to kromě člověka nejseverněji žijící primát. Dokáže žít v drsných podmínkách hor severního Japonska, kde je v zimě velmi chladno a velké množství sněhu. V noci teploty klesají do krutých mrazů a to už ani hustý kožich nestačí. Tisknou se k sobě na větvi, aby se zahřáli. U tohoto druhu byly poprvé popsány tradice. Svou potravu si například před požitím omývají v moři. Jedna opice kdysi náhodou opláchla ve vodě sladký brambor a zachutnalo jí to natolik, že to dělala znovu a znovu. Ostatní ji od té doby napodobují. Naučili se také oddělovat ve vodě obilí od písku. V zimě se s oblibou nahřívají v horkých pramenech. Pro tuto svou vášeň se stal makak nejfotografovanější opicí. Tahle lázeň je však jen pro vyvolené makaky z vyšších vrstev. Hlídnají si své místo a jen tak někoho do horké koupele nepustí. Ti z nižších tříd jsou vyhnáni na mráz.

„Mmm, to je blaho...“

„...a já zas nic“

„Ale poneseš si to domů sám.“

„Chlebovník, dvacet čtyři kilo, můžu to nechat?“

MAKAK LVÍ

Makak lví se také někdy nazývá opicí vousatou. Pyšní se stříbřitou hřívou okolo obličeje a černým chomáčkem chlupů na ocase. Tento primát žije v malých společenstvech s přísnou hierarchií. Vedoucí samci si jako jediní z makaků označují své teritorium hlasitým voláním. Na případné vetřelce křičí, a jestliže se vetřelci nevzdají, neváhají bojovat. Makak lví je jediný čistě stromový makak a tráví většinu času v nejvyšších stromových patrech ve výškách dvacet až třicet metrů nad zemí. Živí se hlavně rostlinnou potravou, a to nejrůznějším ovocem, listy, semeny, květy a houbami. Občas si svůj jídelníček zpestří měkkými, hmyzem, veverkami nebo jinými menšími savci. V případě rychlé změny prostředí, například při odlesňování, se dokáže dobře přizpůsobit novým podmínkám. I tak ale patří k nejvíce ohroženým primátům. Makaci se v minulosti lovíli pro maso, tradiční medicínu a pro chov v zajetí jako domácí mazlíčci. Dnes je jejich hrozbou především úbytek lesů pro tvorbu nových plantáží.

Opice s krvácejícím srdcem

DŽELADA HNĚDÁ

Patří do širší rodiny paviánů. Žije vysoko v etiopských horách na rozlehlých travnatých náhorních plošinách. Jelikož tráva není příliš výživná, musí jí sníst velké množství a tráví tak pastvou většinu dne. Dželady jsou mezi primáty jediní, kteří se pasou. Milují především čerstvé výhonky po období dešťů. Pasou se posouváním vsedě, přičemž uždibují stébla protistojným palcem těsně u země, stejně jako to dělá skot svou tlamou. Ráno začíná pozdravem a vzájemnou péčí o srst, která někdy zabere i čtvrtinu celého dne. Pak se tlupa vydává na každodenní pouť, při které přechází z jedné louky na druhou. Tlupu vede alfa samec, který má na sobě královské znamení v podobě holého místa na hrudi zbarveného nejsytější rudou. Každá rodina se skládá z jednoho alfa samce – krále a skupiny samic zvaných harém. Jen jedna z nich se však může stát královnou. Moc krále ale stejně třímají pevně v rukou samy samice. Místo udatnosti v boji totiž alfa samec ukazuje, jak umí pečovat o srst svých vyvolených. Když si svých samic dostatečně nevěšmá, může mu je jiný samec svojí pozorností a péčí odloučit. Samice se tak samy rozhodují, kdo bude jejich králem. Nadvládá dželadího alfa samce je proto spíše nežná než krutá.

Dželady mají holé místo na hrudi ve tvaru přesýpacích hodin, a proto se jim říká „Opice s krvácejícím srdcem“. Samice se na čas pyšní ozdobou v podobě zduřelého rudého náhrdelníku na hrudi. To je znamení pro samce, že na ní přišla doba plodnosti a chce se pářit. Dželady jsou méně teritoriální než jiné opice a spojené kočující tlupy mohou mít i tisíc jedinců. V tak velkých skupinách však není jednoduché být v kontaktu se všemi příbuznými. Na mazlení s každým není čas, a tak si povídají, komunikují spolu řečí těla nebo výrazy obličeje. Jsou to zkrátka hodně ubreptaní tvorové. Vzájemně na sebe ukazují, dělají různé posunky, trhají hlavou, cení zuby, vřeští a vydávají prapodivné zvuky.

„Náhorní plošina – pastva nejen pro oči.“

„Je to v pořádku, drahá?“

„...ještě vpravo...“

„A koho mám drbat já?“

Africké masky

„To jsou barvy, co?
Ostatní samci zblednou
závistí...“

Dalším druhem paviánů jsou mandrilové. Jsou to jediní z paviánů, kteří hledají potravu na stromech. Svým zjevem připomínají masky černé Afriky či kmenové kouzelníky. Dril má obličej sytě černý a trochu strašidelný, zatímco mandrilova maska je pestře vybarvená. Nepřítele zastrašují kamenným výrazem nebo zíváním.

„No ty ses teda
vybarvil!“

MANDRIL RÝHOLÍCÍ

Mandrill dáva barvami najevo svou sílu a na své válečné zbarvení láká i samičky. Když si dva sokové nepadnou do oka, stoupnou si proti sobě a vzájemně se zastrašují. Tímto rituálem se vyhýbají souboji na život a na smrt. Vítězi se vyplaví testosteron a obličej i zadek se zbarví ještě sytěji. Pak doslova září a může se pářit skoro se všemi samicemi z tlupy. Samičky tak nápadné nejsou. Mandrilové se pohybují převážně po zemi, kde hledají potravu: rostliny, kořínky, hmyz a menší ještěrky či obojživelníky. Na stromy šplhají jen v okamžicích ohrožení a na noc. Ačkoli se soustředí na malou kořist, byly zaznamenány případy, kdy samci ulovili a sežrali i menší antilopu. Mandrilové se naopak musejí mít na pozoru před levharty, krajtami a velkými dravci, kteří občas útočí na mláďata. Jejich hlavním nepřítelem jsou však lidé, kteří mandrily střílejí jednak jako škodnou likvidující zemědělskou úrodu a rovněž pro jejich údajně lahodné maso. Proti přirozeným nepřítelům se mandrilové dokáží většinou ubránit díky nezanedbatelné velikosti a dlouhým řezákům. V rámci tlupy je však vycenění zubů přátelské gesto.

DRIL ČERNOLÍCÍ

Vytvářejí malé skupiny dvaceti až pětadvaceti jedinců vedených jediným samcem, nebo sestavují větší tlupy s více podřízenými samci. Neúspěšní samci žijí samotářsky na hranici teritoria tlupy, ze které pocházejí. Samci se zdržují více na zemi, kdežto samice a mláďata zase v nižších patrech lesního porostu. Kvůli ochraně proti dravcům nocují na hustých stromech ve výškách okolo deseti metrů. Občas se stává, že tlupa až o pětadvaceti jedincích zavítá za potravou na plantáže s maniokem nebo palmou kokosovou či olejnou a místní obyvatelé pak na ně pořádají hony. Kvůli tomu je dnes dril bohužel přímo ohrožen vyhubením. Bývají loveni levharty a výjimečně i šimpanzi, ale častěji je loví pytláci pro maso, tzv. bushmeat. Při lovu jsou vybiti všichni členové tlupy. Nejvíce je však ohrožuje kácení původní vegetace a odlesňování velkých ploch za účelem zemědělství.

„Šašci počmáraný,
černá bude vždycky IN.“